

IV. АНАЛИЗА ЕФЕКТА

1. Који проблем се решава законом?

Основни проблеми везани за тренутно стање у сектору виноградарства и винарства, који су истовремено и захтев за усклађивање са законском регулативом Европске уније, а који се решавају доношењем овог закона су:

- непостојање тачне и прецизне евиденције о површинама у Републици Србији под виноградима, њиховом сортном саставу, старости и другим битним карактеристикама. По тренутно постојећим, статистичким подацима, под виноградима у Републици Србији се налази 59.000 хектара, што не одговара стању на терену обзиром да Министарство у 2008. години евидентирало 5.623,3 хектара под виноградима, што се процењује да је око 25% у односу на реалне површине под виноградима, с обзиром да је наведено евидентирање било на добровољној бази. Статистички подаци нису пратили промене у сектору, тј. крчење и пропадање винограда током претходних двадесетак година па и из тих разлога постоји велика неподударност у стварним и статистичким подацима;

- непостојање званичне и прецизне евиденције о винаријама у Републици Србији (подаци о прерађивачким капацитетима, о искоришћености тих капацитета, о врсти и старости опреме, о врсти и количини производа, о залихама производа и др.). По тренутним подацима се процењује да у Републици Србији постоји између 400 и 500 винарија, али не постоји званична евиденција о томе у складу са стандардима ЕУ. Осим тога, не постоје подаци о обиму и врсти производње ових винарија, као ни о промету њихових производа у облику који тражи ЕУ;

- Законом о вину и ракији („Службени гласник РС”, број 70/94), који је тренутно на снази, производња вина није физички раздвојена од производње ракије, што је захтев ЕУ.

Осим тога, овај закон решава проблем неадекватне контроле квалитета вина успостављањем система овлашћених лабораторија за испитивање квалитета вина чији се рад заснива на непристрасности, тачности и професионалности.

Истовремено, увођењем евиденционе маркице за вино са географским пореклом, по узору на европске стандарде, омогућава се адекватна контрола промета вина са географским пореклом и спречава се могућност фалсификовања квалитетних вина.

Такође, овим законом се решава проблем неадекватног дефинисања услова за производњу вина са географским пореклом. По важећој законској регулативи крајњи производ, тј. вино са географским пореклом носи назив географске виноградарске области из које потиче грозђе од којег је оно произведено чак и ако се винарија не налази у тој виноградарској области. Ово је у супротности са прописима ЕУ који дефинишу да се виноград у коме се производи грозђе и винарија морају налазити у истој виноградарској области географског порекла уколико вино носи ознаку географског порекла те виноградарске области.

Новим законом се уводе и друге мере реорганизације система географског порекла вина. Тренутно важећа рејонизација гајења винове лозе и Правилник о заштити географског порекла вина и ракије нису прилагођени новонасталим условима производње на терену, пре свега уситњеној и разуђеној производњи до које је дошло пропадањем великих бивших друштвених винарија. Стварањем основе за нову рејонизацију, овлашћивањем акредитованих лабораторија и контролне организације за контролу производње грозђа и вина са географским пореклом реформише се систем контроле производње вина са географским пореклом. Истовремено, прилагођавањем категоризације вина постојећој ситуацији у Републици Србији, односно увођењем категорије регионалног вина са географском ознаком, усклађује се систем производње вина са географским пореклом са реалном ситуацијом.

Олакшавањем производње вина са географском пореклом, што је предуслов признавања квалитетне категорије, са једне стране, и побољшањем система контроле производње грозђа и вина, контроле физичко-хемијских и сензорних карактеристика вина, побољшава се свеукупни квалитет вина и враћа се поверење код потрошача у квалитет и декларисање домаћих вина. Тиме се утиче на конкурентност српског вина како на домаћем, тако и на међународном тржишту, што је од великог значаја, обзиром да је у спољнотрговинској размени вино производ који остварује негативан биланс.

Овај закон, између осталог, прописује услове за производњу и промет. Наиме, он предвиђа да се производњом шире, вина и других производа могу бавити само регистровани предузетници, односно привредна друштва, за разлику од тренутно важећег закона, по коме се производњом и прометом могу бавити и физичка лица. Ова мера умањује могућност продаје вина „на црно”, обзиром да су произвођачи вина у обавези да буду у финасијским токовима контроле и који морају бити у складу са производњом вина.

Најзад, мерама као што су успостављање и контрола Виноградарског регистра, Винарског регистра, винаријске евиденције, обележавања судова, испитивања квалитета и сензорног оцењивања, паковања, декларисања, увођење евиденционих маркица за вина са географским пореклом и др. решава се проблем следљивости производа, односно порекла вина на тржишту који је у складу са међународним захтевима за безбедност хране.

2. Који циљеви треба да се постигну доношењем закона?

Новим Законом о вину прописано је успостављање и вођење Виноградарског регистра и Винарског регистра којим држава на једном месту прикупља податке о произвођачима грозђа, шире, вина, и других производа површинама под виноградима, њиховој старости и дистрибуцији на територији Републике Србије, количини произведеног грозђа и вина, капацитетима винарија и др. Успостављање ових регистара у складу са захтевима Европске уније омогућава се добијање тачних података са терена који су потребни пре свега за креирање успешне и мерљиве аграрне политике, односно мера подршке сектору виноградарства и винарства, али и сузбијање производње и промета шире, вина и других производа који нису произведени у складу са овим законом. Осим тога, ови регистри и информације које они обезбеђују су један од предуслова за приступање Европској унији, тј. за усаглашавање са законском регулативом ЕУ. Њихово успостављање је и услов за коришћење предприсупних фондова ЕУ, као и за коришћење буџетских средстава ЕУ од стране домаћих произвођача након уласка Републике Србије у ЕУ.

Виноградарски регистар и Винарски регистар су главни основ за оживљавање и даљи развој виноградарског и винарског сектора. Када држава буде имала комплетну слику о чињеничном стању у датом сектору моћи ће и ефикасним мерама аграрне политике да усмерава средства у његов развој. Јачање сектора позитивно ће утицати и на развој руралних и слабо насељених области у Републици Србији, као и на конкурентност домаћих вина и смањење негативног спољнотрговинског биланса.

Успостављањем система контроле квалитета и обележавања вина треба пре свега побољшати квалитет домаћег вина, али и повратити поверење од стране потрошача према квалитету вина и истинитости података декларисаних на амбалажи. Такође, оваквим системом контроле који регулише овај закон омогућава се јасна идентификација вина са географским пореклом од стоних вина

што ће допринети повећању броја вина са географским пореклом и њиховим квалитетом и свеобухватним порастом угледа српског вина у свету .

Системом географског порекла који утврђује овај закон омогућава се повећање производње и броја вина са географским пореклом, кроз који ће произвођачи валоризовати квалитет свог вина не доводећи потрошаче у заблуду. То ће решити проблем јер већина најбољих српских вина тренутно носи ознаку „стоно вино”. На тај начин, ова домаћа вина би добила додатну вредност која им и припада и постала конкурентнија другим домаћим, али и страним винима са географским пореклом којих је све више на домаћем тржишту. У 2008/09 години у процедури контроле производње вина са географским пореклом пријавиле су се само 7 винарија, док би се усвајањем овог закона створили услови за пријављивање већег броја винарија.

Доношењем овог закона остварује се циљ успостављања Винарског регистра са свим подацима које ЕУ тражи. Такође, тиме се омогућује и олакшана контрола производње и промета вина у свим њеним сегментима.

Обзиром да је циљ Републике Србије приближавање кандидатури за чланство односно чланство у ЕУ и коришћење њених механизма предприступне помоћи која може бити од значаја за будући развој виноградарства и винарства, одредбе овог закона омогућују реализовање тог циља. Из тог разлога, овим законом су усаглашене области регистровања произвођача грожђа и вина, производње шире, вина и других производа, производње и контроле вина са географским пореклом, контроле квалитета вина, декларисања и промета и надзора вина са регулативом ЕУ.

Укупан извоз вина из Републике Србије бележи благи и константан раст (од 8,5 милиона долара у 2004. до 12 милиона долара у 2007. години). Међутим, вредност укупног увоза вина бележи раст у претходном периоду, али много већи у односу на раст извоза (од 11 милиона долара у 2004. години до 38 милиона долара у 2007. години). Генерално гледано Република Србија остварује велики негативан биланс у спољном трговинском промету вина, како за вредност, тако и у погледу количина, а што и потврђује три пута мањи просечан извоз вина у земље Европске уније у односу на квоту од 63 хектолитара која је утврђена Републици Србији Споразумом о стабилизацији и придруживању.

3. Да ли су разматране друге могућности за решавање проблема?

У нашем правном систему неколико законских прописа садржи и одредбе којима се регулишу области виноградарства и винарства. То су:

- 1) Закон о вину и ракији („Службени гласник РС”, бр. 70/94);
 - 2) Правилник о заштити географског порекла вина и ракије („Службени гласник РС”, бр. 23/80 и 30/80-исправка);
 - 3) Правилник о квалитету и другим захтевима за вино („Службени лист СРЈ”, бр. 54/99 и 39/2002 и „Службени лист СЦГ”, бр. 56/2003);
 - 4) Одлука о рејонизацији виноградарских подручја у Савезној Републици Југославији („Службени лист СРЈ”, бр. 30/97);;
- као и прописи који имају додирних тачака са овим сектором:
- 5) Закон о стандардизацији („Службени лист СЦГ”, бр.44/2005);
 - 6) Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС”, бр. 79/2005).

Ипак, целовита и свеобухватна реформа сектора која је потребна због лошег стања у виноградарству и винарству и неконкурентности домаћег

вина, а која би истовремено усагласила домаће законодавство у овој области са законодавством ЕУ, може се постићи само доношењем новог закона о вину и подзаконских аката на основу њега. Обзиром да је ова проблематика тренутно регулисана истим прописом и за вино и за ракију, а да Европска унија захтева интегрални закон којим се регулише само проблематика вина, доношење Закона о вину је једина могућа опција.

4. Зашто је доношење закона најбоље решење датог проблема?

Обзиром да су постојећи правни прописи којима се регулише област виноградарске и винарске производње неусаглашени са регулативом ЕУ и новом реформом, да су у појединим деловима застарели због промене структуре производње и произвођача вина, доношење новог закона о вину је неопходност. Такође треба нагласити да неки од горе наведених законских прописа међусобно нису усаглашени, па је доношење новог закона о вину који уређује ову област најадекватније решење. Закон о вину ће у себи садржати све неопходне правне основе за доношење подзаконских аката потребних за јасно и прецизно регулисање области виноградарске и винарске производње узимајући при том у обзир и захтеве Европске Уније.

5. На кога ће и како утицати решења предложена у закону?

Решења која су предложена у закону имаће вишеструк и различит утицај:

- На произвођаче: најдиректнији и највећи утицај ће одредбе овога закона имати на произвођаче:

а) произвођачи који буду пословали у складу са законом биће регистровани за ту делатност и одговорни за своју производњу што их ставља у услове тржишне конкуренције. Из тог разлога, да би опстали, произвођачи морају бити оријентисани ка производњи вина високог квалитета. Оваква производња ће их учинити конкурентнијим како на домаћем, тако и на међународном тржишту, а нарочито на тржишту ЕУ, где имају могућност беспаринског извоза у количини од 63.000 хектолитара;

б) произвођачи који буду производили вино високог квалитета могу бити сигурни да ће бити заштићени од нелојалне конкуренције у смислу обмане потрошача, фалсификовања вина и злоупотреба ознака географског порекла.

- На потрошаче:

а) потрошачи ће имати већи избор домаћих квалитетних вина по приступачнијим ценама, проузрокованим већом конкуренцијом;

б) немогућност довођења потрошача у заблуду по питању квалитета, обележавања и географског порекла вина;

в) враћање поверења према државном систему контроле квалитета и географског порекла вина

- На тржиште:

а) већа конкуренција квалитетних вина која утиче на ниже и приступачније цене вина. То доводи до веће потражње тако да свеукупно има за последицу развој виноградарства и винарства, и пољопривреде уопште;

б) повећање површина под виноградима чиме се повећава сировинска база за производњу квалитетних вина од српског грожђа и смањује увоз грожђа и вина из других земаља, пре свега из Македоније;

- На научноистраживачке институције:

Ирочинови?

а) закон омогућава развој виноградарства и винарства па самим тим и иницира рад научноистраживачких институција на даљем развоју (клонска селекција аутохтоних сорти, специјална вина, селекционисани квасци и др). изискује ангажман стручне јавности и научноистраживачких радника и боље повезивање науке и привреде.

- На туризам и угоститељство:

а) у областима где је виноградарство и винарство традиционална делатност, постоји могућност за развој винског туризма, тим пре уколико постоје и други туристички програми, тј. разноврсност понуде.

- Општи утицај:

а) увођење произвођача вина (као предузетника и правних лица) у државни порески систем и омогућавање олакшане контроле њиховог пословања.

б) остваривање циљева приближавања ЕУ кроз усаглашавање законодавства Републике Србије у области виноградарства и винарства са истом у ЕУ.

6. Који су трошкови које ће примена закона изазвати грађанима и привреди, посебно малим и средњим предузећима?

Од директних додатних трошкова привреди постоје трошкови уписа у Виноградарски регистар и утврђивања података, трошкови при упису у Винарски регистар и утврђивања података, и трошкови за штампу евиденционих маркица који падају на терет произвођача вина са географским пореклом.

У циљу утврђивања периода потребног за усаглашавање тренутног стања објекта за производњу вина детаљном анализом Министарства утврђено је да ће један део објекта морати да се прилагоди новим стандардима ЕУ који се односе на адекватне просторије, судове што захтева одређена финансијска улагања. Најбоља постојећа ситуација у том погледу је код малих, нових винарија који су углавном те стандарде већ испунили, а највеће улагање ће бити код великих бивших друштвених винарија које имају неадекватне услове у погледу производње вина, односно раздвојености производње вина од производње дестилата.

Трошкови контроле производње грожђа и вина са географским пореклом, овим законом, као и тренутно важећим законом, падају на терет произвођача који желе да производе вино са географским пореклом. Ти трошкови су јако мали, уколико се упреде са вредношћу које вино са географским пореклом има и могућности да се такво вино извози на страна тржишта. Потрошња висококвалитетних вина са географским пореклом у свету и у Републици Србији расте, тако да ће произвођачи који производе та вина имати могућност да буду конкурентнији.

7. Да ли позитивни ефекти закона оправдавају трошкове његове примене?

Обзиром да су трошкови примене овог закона вишеструко мањи од позитивних ефеката који се његовом применом очекују, економска, привредна и политичка оправданост овог закона је неоспорна.

Усклађеност овог закона са Законодавством Европске уније омогућава несметан извоз српског вина произведеног и контролоисаног по ЕУ стандардима.

Успостављањем Виноградарског и Винарског регистра оствариће се услови за коришћење фондова од стране Европске уније, као вођење адекватне аграрне политике и субвенционисања од стране Министарства.

Процедура

Копија

Обзиром на чињеницу да вино може да представља ризик по здрављу људи, а да се у Министарству, као и у осталим земљама Европске уније морају створити услови за процену ризика у складу са међународним стандардима приходи у буџету биће усмерени на стварање организационе структуре (пријем и обука кадрова), која ће моћи да подржи овакву процену ризика у смислу заштите здравља људи.

8. Да ли закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију?

Једна од основних одредби овог закона јесте регистровање свих произвођача вина, као и стварање што транспарентнијих и конкурентнијих произвођача вина којима је омогућена производња висококвалитетних вина. Овај закон требало би да пружи произвођачима вина сву административну и законодавну инфраструктуру за производњу што квалитетнијег вина које треба да буде конкурентно иностраним винима било на домаћем или међународном тржишту.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је уназад неколико година стимулисало подизања нових модерних засада винове лозе и унапређење квалитета вина. Те мере су синхронизоване са новим законом и захтевима који се траже, па овај закон делује као стимуланс на оснивање нових породичних винарија и побољшање конкурентности вина.

9. Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове о закону?

Радна група је била састављена како од еминентних научника из области виноградарства и винарства тако и од представника произвођача грожђа, вина и њихових удружења и асоцијација, представника потрошача, стручних организација и привредних комора.

Добијене су корисне сугестије од којих нису прихваћени предлози да физичко лице може да се бави производњом вина, а да се претходно не региструје у Регистар привредних субјеката. → **ЗАШТО**

Корисне сугестије су добијене и од стране Шпанских експерата који су учесници твининг пројекта „Јачање капацитета виноградарског и винарског сектора у Србији”, као и од представника Европске комисије на одржаном унапређеном сталном дијалогу који је одржан током 2008. године.

Заинтересоване стране су имале прилику да изнесу своје ставове, нарочито на верзију нацрта закона од 2007. године која је била усклађена са законодавством Европске уније пре реформе винског сектора која је започета у 2008. години.

10. Које ће мере током примене закона бити предузете да би се остварили циљеви доношења закона?

Мере које ће се предузети да би се оствариле одредбе овог закона односе се на обуку запослених у стручној организацији за контролу Виноградарског регистра у циљу њиховог оспособљавања коришћења података из Виноградарског регистра; обуку инспектора Генералног инспектората за контролу Винарског регистра; обуку запослених у овлашћеним лабораторијама да раде испитивања вина и других производа по методама утврђеним овим законом; као и контрола спровођења одредби овог закона и стриктна примена казнене политике.

Овим законом се по први пут уводи утврђивање података везаних за виноградарске парцеле применом геоинформационих система и катастарских, односно орто-фотографских мапа и посебних софтвера. Током твининг пројекта 05SER01/06/005 – „Јачање капацитета виноградарског и винарског сектора у Србији” особље Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде је обучено за примену поменутих софтвера и употребу одговарајуће технике, за потребе успостављања и вођења Виноградарског регистра по стандардима ЕУ.

V. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства за спровођење овог закона су по питању обуке особља за вођење Виноградарског и Винарског регистра, као и особља у лабораторијама које ће радити контролу квалитета и сензорно оцењивање вина је обезбеђено кроз твининг пројекта 05SER01/06/005 „Јачање капацитета виноградарског и винарског сектора у Србији” у износу од 1,5 милиона еура.

Овим пројектом финансирана је и обука сензорних оцењивача вина по методама које захтева Европска унија OIV.

Додатна финансијска средства у буџету Републике Србије за спровођење овог закона нису потребна.

VI. СТУПАЊЕ НА СНАГУ ЗАКОНА

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.